

СИНИША ДИЛПARIЋ

ТРИ СТАРОВЛАШКА РОДОСЛОВА

СИНИША ДИЛПARIЋ
YU 32000 Чачак
Вељинска 6

UDK 929.6

За десет година улазимо у XXI век. То време није далеко. Нема више људи рођених у XIX, али још увек живе, ту поред нас, они који су слушали казивања рођених у XIX веку. Неће дуго трајати, па ће нестати и они који би могли још испричати своја, сигурно већ добро избледела, сећања на казивања претходника.

Без обзира на све бројне замерке које се могу ставити тим казивањима и сећањима садашњих преносиоца, крајње је неопходно да се забележи шта испричаше људи рођени у XIX људима рођеним у XX веку и ови пренеше новим нараштајима.

Много је маште у тим казивањима, има свесног настојања да се своји прикажу бољим и важнијим, а да се неки други представе као слабији, лошији, подлији или непоштенији. Свега тога има и свега тога мора да смо свесни.

Посебна су настојања да се ми сами или наши преци представимо храбријим, вештијим, јачим, национално исправнијим и одлучни-

јим. Често је приказивање својих као жртава — некада освећених а некада дужних — са тврдњама да су своји жртве „на правди Бога“.

Не могу та сећања и предања да буду потпуно непристрасна; не треба то ни очекивати. Људска је особина да брани и хвали своје, али није човечно оцрњивати и клеветати друге — да би се убрали ирационални поени за себе или своје претке.

Ретки су људи који се лично и непосредно сећају да је некада скоро у својој кући постојала „читуља“, у којој су се налазила имена предака. Уочи задушница најстарији члан породице или породичне задруге казивао би имена предака из читуље и за свакога би била запалена свећа за „покој душе“. И у оно време скоро потпуне неписмености нашли би се људи да запишу имена у читуље и други да сва та имена запамте и изговоре у одређеној прилици. Тако је обезбеђивано да се не забораве они којих више нема. Уз огњишта, по месечини, на свечаностима и приликом путовања, препричавана су казивања старих и одсутних.

У дугим зимским ноћима нису деца слушала и учила само гусларске песме. Слушала су како им се деда оженио, код кога је све служио и наднично, да ли је њихов деда био строг или милостив, које путеве је ходио, кога је молио и са ким се борио, где је и када војску служио, ко су му били ујаци и рођаци.

Читуља више нема, ни оних старих, ни нових. Посебна је прича ко, како и због чега их занемари или уништи. Матичне књиге умрлих и друге службене књиге обезбеђују потребне податке и за садашњост и за будућност, али ће и ти уписи некада бити штуре без оних околности на које упућују. Камени белези са натписима о покојнима казују доста, али ти споменици су подизани само најистакнутијим члановима породица, или се своде само на упис имена, или су подигнути онима што за свог живота бејаху на неки њима посебан начин, необични, животом или смрћу. Читуље нису заборављале никога и чуване су поред славске иконе и кандила као драгоценост, па је право чудо да су се потпуно загубиле.

Питање је шта сада чинити?

Могло би се тврдити да у свакој фамилији данас има образованих људи, способних да забележе породична предања и да саставе породичне родослове. Не би то био нови посао у нашој културној историји. Постоје родослови, па и предања о истакнутим појединцима и појединим породицама у прошлости. Неки су давно забележили своје корене и ставили их на увид свету. Често је та литература тражена и плени пажњу читалачке публике.

Друштво би било обogaћено појављивањем таквих записа, свеједно да ли ће бити објављивани или ће остати у рукопису код најужег броја сродника. Није нужно да неки предак буде велики газда, истакнути војник, било какав предводник, књижевник, дипломата или јунак, па да се о њему зна више и да остане записан спомен на њега и његов скромни живот. Историју не чине само истакнути појединци и породице. Она је резултат деловања маса, у којима су основа породица и појединац.

Значајан је однос писаних трагова било које врсте и предања о одређеним људима и догађајима у којима су учествовали.

Добронамеран критичар или каснији истраживач успеће да пронађе везу тих извора и тиме ће помоћи да се расветли забуна, нејасноћа или пропуст записаног. Ћутање о некоме или нечему сигурно води забраву, а чини се да се не може прихватити мисао да је забрав оно што нама треба. Пре би ваљало прихватити да се и сећањима боримо против заборава.

Забележена предања и родослови у наставку овог рада илуструју настојање да се у најконкретнијем виду прикаже жеља да се утиче на развијање интересовања у породицама за прошлост, посебно свога рода.

Свака исправка, примедба и сугестија биће прихваћена, уз најдубљу захвалност, и биће забележена као прилог оног који више и боље зна, па настоји да наша знања буду дубља и шира.

БОРИСАВЉЕВИЋИ

БОРИСАВЉЕВИЋИ су познато презиме у Србији, али под тим породичним именом није иста фамилија. Овде је реч о делу Борисављевића-потوماка досељених у далекој старини из Зете и прво насељених у засеоку Боревићи села Буковика, општина Нова Варош, поред Кладнице, општина Сјеница, и то само о оном делу те велике фамилије који је до ових дана наставио да се бави земљорадњом.¹

Још у XIX веку била су позната двојица истакнутих људи овог презимена, али различитог порекла. Петар је био командант ужичке бригаде првог позива на Јавору 1876. године, а Мићо, отац Милана Борисављевића, трговац, поседник и јавни радник из Нове Вароши; убијен је пред својом кућом у Буковику 1871. године.²

Тек пре неколико година успео је Љубомир Марковић из Чачка уверљиво доказати да је породично презиме истакнутог официра Србије узето по личном имену оца,³ док је Мићо несумњиво потомак досељених БОРЧЕВИЋА из Зете.

Данас постоје четири фамилије потомака старих Борисављевића још увек везане за поседовање и обраду земље. То су Борисављевићи у Жаочанима (општина Чачак), Романовићи у Чачку, Приликама (општина Ивањица) и у селу Трнави (општина Чачак), Обрадовићи у Чачку и Поповићи (Бобовићи) у насељу Боревићи и Раукићи села Буковика (општина Нова Варош).

Свака од ових фамилија, посебно узета, заслужује да се упозна и представи свету, али за сада ће бити речи само о Романовићима и о Обрадовићима.

Најстарији Романовић за кога потомци знају је СИМО. У својим мемоарима помиње га Милан Борисављевић⁴ као човека који му је причао о прошлости. Наводно су променили презиме, јер је Симов унук убио некога, па су, ради прикривања, променили презиме. Има казивања да је Симо био инвалид у ногу, а да је на његовом венчању било још сродника у таквом стању, па да је то повод да промене презиме. Симов син је АНТОНИЈЕ, а унуци: МАКСИМ и ИЛИЈА.

По позиву раније одсељених рођака одлучили су да се селе, посебно из жеље да могу гајити више оваца. Купили су имање у селу Јевик (општина Сјеница) од муслиманских породица Суљића и Шабановића 1927. и ту се настанили 1930. године. Своје имање и кућу у селу Буковику продали су комшијама. Пре сеобе Максим је умро и сахрањен код цркве у Буковику, па су се преселили Илија и Максимови синови РАЈКО, РАНКО и МИШО. У време сеобе Илијина супруга ЈЕЛА, родом из Басара у Тисовици, била је жива. Они су у Буковику добили синове: ДРАГУТИНА (1908), РАТКА (1914), МИРКА (1918) и МИЛАНА (1924).

Драгутин је у браку са Вишњом, кћерком Радоја Обућине из Буковика; живи у Приликама код Ивањице. Ратко је ожењен са Милисавом Друловић, кћерком Драговом из Вранеша (општина Нова Варош). Мирко је у браку са Ангелином, кћерком Миљка Кривокуће из Смиљевца (општина Ивањица).

Милан је убијен 1941. године од неких Ибровића из Кладнице, а овај је касније, такође, убијен. Ратко је умро и сахрањен у Титовом Ужицу 1981. Мирко је умро 1956. и сахрањен је у породичној гробници у насељу Јевик.

По предању, земљу на Јевикy купили су за мале паре будући да је то било време одсељавања Муслимана у Туроку, па су продавали имање „за пасош“, што ће рећи за онолико колико је потребно да добију потребне папире за селидбу.

Романовићи су се из Буковика одселили као породична задруга, а поделили су се нешто касније. Са Јевика су се почели расељавати посебно. Најпре су се одселили Рајко и Мишо. Један у неко село код Урошевца, а друли такође на Косово; но, нису се тамо задржали.

Рајко се два пута женио. Из првог брака је имао сина МИЛОМИРА и две кћери. Миломир је за време Другог светског рата отерао у Немачку; после рата отишао је у САД. Долазио је у нашу земљу, али се није дуже задржавао. Рајко је као стар човек (70 година) отишао у САД, тамо се задржао три године, стекао пензију и вратио се у Краљево. Продао је своје имање, саградио у Краљеву кућу (у насељу Канарево). По одсељењу са Јевика оженио се други пут из Вујовића и супруга га је надживела.

Мишо је продао своје имање на Косову 1970. године и купио друго у Јарчујаку код Краљева. У браку је са Јованком Крушић из Васиљевића (општина Ивањица). Имају троје мушке деце и женску децу. Синови су им: МИЛАДИН, МИРОСЛАВ и БРАНЕ.

Бране живи у Краљеву а Миладин и Мирослав су у САД. Мирослав је отишао 1970. године а Миладин пре њега. Миладин повремено долази у земљу, а Мирослав не, бар до прикупљања ових података (1990. године).

Ранко је умро на Јевикy, сахрањен је у заједничку гробницу; био је ожењен са Стојом, рођеном Аврамовић, из Лопижа, која је умрла 1983. сахрањена је у селу Трнави. Ранкова и Стојина деца, ВУЈАДИН и ВУКАШИН живе у селу Трнави; они имају две сестре. Имање у Трнави су купили 1965. године.

Вукашин је ожењен из породице Радовић из Смиљевца, а Вујадин из породице Куртић. Вукашин има сина МИЛИВОЈА, а Вујадин синове ЉУБИШУ и ДРАГИШУ, обојица су запослени.

Драгутинов син Средоје убио је 1954. године неког рођака убице стрица Милана; осуђен је у Окружном суду у Новом Пазару; по издржаној казни населио се у насељу Јарчујак; но, поново је извршио тешко кривично дело и поново је осуђен. Ожењен је из породице Петровић из Крстаца (општина Сјеница). Имају сина ПРВОСЛАВА и кћер Оливеру. За време издржавања казне Средоје је изучио столарски занат, био је запослен у предузећу „Јасен“ у Краљеву.

Ратко и Вишња имају и сина БОРИВОЈА који је ожењен од Милекића из сјеничког краја.

Средојев син Првослав завршио је шумарски факултет и запослен је у Бачкој Паланци.

Илијини синови Драгутин и Ратко и деца покојног Мирка (Антоније и две кћери) поделили су имање на Јевику 1959. године. Антоније је свој део имања продао Селиму Ибровићу и одселио се 1969, а Ратко — такође неком Ибровићу. У продаји и предаји имања нису имали никаквих проблема. Обојица су купили имање од Томашевића у Балуги (прељинској, код Чачка), где су саградили куће.

Ратко има три сина: БРАНИСЛАВА, СЛОБОДАНА и МИЛАНКА. Миланко је погинуо у Титовом Ужицу 1972. године. Слободан је завршио факултет, а Бранислав вишу школу. Обојица су запослени. Бранислав се оженио са кћерком Воја Азањца, родом из Ерчега (општина Ивањица). Имају два сина: РАДОЉУБА и СЛАВОЉУБА, обојицу запослених.

Мирко и Ангелина имају сина АНТОНИЈА. Завршио је брварски занат, живи у насељу Коњевићи крај Чачка. Рођен је 1952. године, а ожењен је са Славицом, рођеном Марјановић из Коњевића. Имају две кћери.

Слободан је ожењен са Вером из Сече Реке; имају сина ИЛИЈУ, рођеног 1979. године.⁵

Други део потомака старих Борисављевића су браћа Обрадовићи у Чачку. По предању, Борисављевићи су своју сеобу започели још у XV веку почевши од Јадранског мора према Дунаву. Настојећи да дођу у још слободну Деспотовину, стигли су до села Буковика, насеље Боревићи (Боројевићи), ту се зауставили пошто су сазнали да је и тај крај Србије покорен, па одатле почиње даље расељавање и раслојавање. По овом предању, полазна база је била село Борисавци из близине Спужа и Тузија.⁶ Данас нема трагова имену овог села, али се у општини Вирпазар налази село Буковик, на надморској висини између 200 и 300 метара, што би могло да има неке везе са избледелим сећањима потомака.

Тек 1899. године из Буковика се доселио у Чачак МИЛЕ Борисављевић (1865—1911) са супругом Марицом, рођеном Драгутиновић (1862—1959). У Буковику им је остао сахрањени син ЧЕДО (1887—1894). Не знамо да ли су се негде задржавали, али је поуздано да се Миле запослио код чачанског индустријалца Фердинанда Крена и постао му омиљен радник. Миле није био писмен, али је био

врло одан и предан послу, па му је послодавац помогао да откупи имање неког калајџије и тако су Борисављевићи дошли до непокретног имања у Чачку.

Миле и Марица су имали два сина: ВОЈИСЛАВА и СЕКУЛУ. Секула је рођен 1893, а умро је 1900. године.

Војислав је рођен 1891. Оженио се са Разуменком рођеном 1899, са којом је имао две кћери: ОЛГУ и ПАУЛИНУ. Олга је умрла врло млада, а Паулина се удала за Младена Обрадовића и са њим добила три сина и једну кћер. Кћер Брана је умрла пре удаје, а синови су: БРАНИСЛАВ, ТОМИСЛАВ и ВОЈИСЛАВ.

Миле се доселио у чачански крај пре свога оца Јова, досељеника у село Жаочане.

Из захвалности за добар однос према њему и породици, Миле је захтевао, а Војислав и Разуменка су прихватили, па је њихова кћер добила име супруге послодавца Крена-Паулина.

До почетка Другог светског рата нису никада прекидани добри односи Борисављевића (Бобовића, Поповића) из Буковица и породице њиховог рођака Војислава. Сваке године у време вашара у Чачку долазио је БОЖО и остајао по неколико дана у гостима док распрода стоку дотерану на пазар.

Средњи син Младомира и Паулине определио се за посао морепловца, оженио се из Котора, тамо је купио кућу, па се може размишљати да ли то зов из завичаја предака још увек делује. Не би то била реткост, мада се ни доказивати не може.^{6а}

Забележен је податак да је неки Иван Боројевић дошао у Цетињско поље из Старог Влаха. Презиме тог Ивана, досељеног на Цетиње средином XV века, као да упућује на насеље Боревићи из Старог Влаха, где се Борисављевићи за релативно дуже време настанише на путу за слободну Србију.⁷

ДИЛПАРИЋИ

После Карађорђевог похода за ослобађање Сјенице 1809. године повремено се кроз ретка документа, у предању породица, или причањима људи што памте догађаје чује за надимак ДИЛПАРА. Очигледно је то корен садашњег презимена, на које наилазимо по скоро свим крајевима Југославије, понегде и у свету, али им је свима још увек заједничко сећање да су им преци из села Буковица у општини Нова Варош.

До ових дана није било покушаја да се напише, макар и најкраћа, историја ове фамилије, па је ово покушај да се дају основни подаци, до којих је још могуће доћи.

У регистру личних имена из 1876, 1877. и 1878. године, уз име једног од тада познатих чланова ове фамилије, наведено је: „Пореклом Прк“.^{7а} Нема објашњења на основу чега је дата та информација, али, будући да је аутор биографије Мите Петровића, аутора „Ратних белешки“ из наведеног рата, Урош Џонић — професор књижевности на Београдском универзитету и управник Универзитетске библиотеке, ни тај податак неби требало сасвим занемарити.⁸

Из казивања оца МИЛЕНКА (рођен 1887.), стрица МЛАЂЕНА (рођен 1863), рођака ВЛАДА (рођен 1878) и СПАСОЈА (рођен 1894), запамтио је ТИХОМИР Дилпарић родом из Буковица, сада земљорадник у Мојсињу код Чачка, следеће предање:

Најстарији предак чије се име зна је син човека који се из Корита код Бијелог Поља доселио са супругом и сином у село Мишевиће (сада општина Нова Варош). У том селу је умро, а супруга му се преудала у фамилију Кандић у Крстац (општина Сјеница). Малолетни сиротан се звао МОЈСИЛО, изучио је пинајдерски занат и од ране младости пошао по народу за својим послом. Постоје подаци о броју Дилпарића кућа из 1903. године, према којима их је у Буковику постојало 67, у Коритима — 28 и у Крстацу шест.

Млади пинајдер био је вешт у послу, па је тражен и остваривао је лепе приходе. То је било време када су кројачи ишли од куће до куће и шили за све чланове породичне задруге, а ових тада није био мали број.

По савету неког феудалца, оженио се младом удовицом рано преминулог Мандића, која је из првог брака имала два сина, ПЕТРА и ВУКОСАВА, па су добили три сина: ЂОРЂА, МЛАДЕНА и СПАСОЈА. Та жена је у време првог брака живела у засеоку Буковица званом Матовића мала, па су после прешли на имање Борисављевића на Лалића брду.

По предању које је запамтила из казивања свога свекра БЛАГОЈА Дилпарића (рођен 1890) ВЛАДИМИРКА Дилпарић, отац првог по имену познатог претка Мојсила презивао се КАПЛАНОВИЋ.

И у погледу породичног имена постоје два (мада блиска) предања. По једном је предак за кога се не помиње лично име био некакав повереник за прикупљање обавеза својих сународника. Када је новац предавао, прималац је инсистирао на већем износу. Повереник је упорно одговарао да код народа нема више ни „дил паре“.

То је значило да се не може прикупити више ни најмања пара, а пошто је више пута у разговору понављана та реч — остао му је надимак Дилпара.⁹ По другом предању, тај први носилац породичног имена откупио је од власника део имања у својину и овај је јавно рекао да му више не дугује ни најситнију пару „дилпару“, па је отуда остао надимак, од кога је образовано и презиме.¹⁰

Извесно је да до 1830. године породично име није било учвршћено ни као Дилпара ни као Дилпарић. Те године на ускршњем сабору код буковичке цркве погинуо је ЂОРЂЕ, по предању син првог по имену познатог претка Мојсила. Сердар Јован Мићић је 21. априла 1830. јавио кнезу Милошу да је, поред осталих, погинуо и Ђорђе Дилпарић, а 2. маја те године је Васа Поповић јавио да је погинуо Ђорђе Мојсиловић.¹¹

Педесетих година XIX века група истакнутијих људи из сјеничког и нововарошког краја писала је кнезу Александру Карађорђевићу тражећи помоћ ради ослобођења. У потписима је и Мојсило Дилпара са ознаком пребивалишта „У Голешима“.¹² Овим се потврђује и предање да је као شناјдер ишао па народу и околност да породично име још увек није било учвршћено.

Буковик је увек био крај где је гајена добра стока. По предању, Карађорђе је имао озбиљних проблема да се допреме топови из Србије за напад на Сјеницу и даље. Непостојање путева и расквашен терен били су разлог због кога се морало прибећи употреби најбољих волова, а то су били волови Мојсилови. За помоћ коју је пружио устаницима добио је од Војвода чутурицу са ракијом и учврстио глас узорног сточара.¹³ Спасојев орат Младен имао је посебну наклоност према добрим коњима. Од коња је и настрадао. По зимском јако хладном дану извео је коња из штале да га напоји, узјахао га и у повратку није успео да коња заустави нити да скочи са њега, па га је коњ унео у отворену шталу и при том смртно повредио. При деоби са браћом по мајци, Петром и Вукосавом, поседовали су 300 оваца и толико јагњади.

У Ивањици се 21. децембра 1875. међу избеглицама затекао и Петар Дилпарић.¹⁴ Он је већ био ожењен. По предању, најпре се са Лалића брда одселио у засеок Боревиће, а потом у Виљуцу код Чачка. Са супругом Даницом имао је синове: ВАСИЛИЈА (рођен 1856), МИЛИСАВА (рођен 1860), МИЛОСАВА (рођен 1860) и ЂОРЂА (непозната година рођења). Прва тројица су рођени у Буковику, а сва четворица су венчани у Трнави код Чачка.

За Вукосава предање каже да је био веома ситног раста и да су га за то звали Зеџ, па су његови потомци незванично носили и презиме Зечевић. Вукосављеви потомци се нису селили до завршетка Другог светског рата, а живели су у буковичком засеоку Раукићи. Вукосављев син је био АНТОНИЈЕ (рођен 1853, а умро у интернацији 1817). Антоније је имао четири сина: РАТКА, БОГОСАВА, ВЛАДИСЛАВА и РАДИСАВА. Мајка им је била МИЛИЦА, рођена Пауновић (1854 — 1908). Занимљиво је да је Ратков син добио име ВУК, а један Богосављев син лично име ВУКОСАВ.

Обојица синова преминулог Мандића, чије лично име не знамо и младе удовице супруге Мојсилове примили су породично име свога очуха и надаље се доследно придржавају свог опредељења. Обојица су засновали породице, о којима је већ било речи, и обојица су за круну славу узели св. Арханђела.

После полибије Младена и Ђорђа, пре него што су дорасли да заснују своје породице на имању познате имућне и атинске а српске породице Борисављевића, остао је да живи у засеоку Лалића брдо Спасоје Дилпара. Женио се два пута. Са првом супругом, Видом, рођеном Пауновић, добио је три сина и једну кћер. Са другом супругом, Милицом, рођеном Чакаревић, добио је два сина и једну кћер. Вида је била из бројне породице Пауновића, који су се ближе означавали као Перишићи. Родила је кћер Анђелију, удату за неког Ковачевића; одселили су се у Крагујевац, и имају синове МИЛУНА, ВАСА и ЈОВАНА. Убрзо после рађања тешко се разболела и дуго је боловала. Милица је рођена у Штиткову 1820. године, а удала се за Спасоја, рођеног 1804, и са њим родила кћер Ристосију и синове ТАДИЈУ и РИСТА. Надживела је свог мужа, умрла 1879.

За Спасоја се везује више прича, којима се да илустровати живот сељака, чипчија код феудалаца исте националности, у држави која им је страна по свим показатељима. Снажан, здрав, плаховит, чак и имућан, сточар и чипчија, љубитељ добрих коња, познат и православним и муслиманима, путовао је од манастира св. Дечана до Сопоћана и Милешева. Дуго се препричавало трчање „кошије“ у Сјеници на свадби једног Муслимана када је његов момак „Глибић“ први стигао пошто му је Спасоје довикнуо да се напрегне „за слободу златну“ и на крају се усудио да испали пушку сакривену под кабаницом. Та мала згода је препричавана шалатом као сигуран знак „златне слободе“ која долази.¹⁵

Познати трговац, богаташ, феудалац из Нове Вароши, уз то један од врло ретких писмених, односно школованих Срба XIX века,

Милан Борисављевић забележио је дуел између свога оца Мића и Сима Мандића, власника имања из Буковика:

„Узми газда Мићо нека је и ово твоја земља пошто је у средини између твоје земље.“ Мићо му одговара: „Симо, понуди Спасоја Дилпару нека он узме“. „Нудио сам га па каже да нема часак пара да плати. „Симо, кажи Спасоју нека се угоди са тобом па ако он нема пара ја ћу му дати у зајам нека те исплати. . .“ Тако је и завршено.¹⁶

Сина из првог брака Милуна (рођен 1831) упутио је у манастир св. Дечане, па је тамо рукоположен за свештеника шездесетих година XIX века. Као свештеник је провео у служби цркве буковичке све до смрти 27. септембра 1909. Био је ожењен са Видом, кћерком Јевта Борисављевића, званог Бобо, по коме су се извесно време називали Бобовићи, а службено — Поповићи. Она је рођена 1834. а умрла је 1. марта 1909. Родила је три сина и шест кћери. Синови су били: ЂОРЂЕ (рођен 1861), МОЈСИЛО (рођен 1876) и ВЛАДЕ (рођен 1878). Кћери су им биле: НАСТА и БОСИЉКА, удате Обућина, РУЖИЦА, удата Боричић, СТОЈА, удата Трмчић, АЛЕКСИЈА, удата Шапоњић, и СТАКА, удата Зорић.^{16а}

После смрти првог свештеника Србина за кога знамо да је век провео као парох те цркве (пре њега је свештеник у тој цркви био Грк), његов најстарији син, Ђорђе, није преузео звање мада се за њега припремао, јер с тешко разболео, а унук Спасоје, син Мојсилов, тек је почео да се у Призренској богословији припрема за свештеника. Али, укинута је та парохија да би се проширила суседна, што је имало далекосежне последице за живот људи у Буковик, Лепојевећима, Тисовици и Урсулама.

Сва тројица Милунових синова су засновали породице. Живко се оженио са Загорком, рођеном Мариновић, Мојсило са Видом, рођеном Матовић, а Владе са Станком, рођеном Ђенадић. Сва тројица су имали синове и кћери, као и унуке, али сви су одсељени из Буковика и данас тамо мушких потомака нема.

Неопходно је да се забележе још две појединости из тих далеких година, јер илуструју живот тих времена и тих простора.

У време припрема за јаворски рат 1876. године од тада још младог свештеника тражено је да, заједно са браћом и њиховим породицама, напусти парохију и пресели се у унутрашњост Србије, што је овај само покушао, али се по преласку државне границе покајао, па су се сви вратили; али зато је он морао да одговара заједно са оцем и тастом. Други син Милунов, Мојсило, заволео је комшинку, без очевог одобрења одлучио се на женидбу и одвео изабраницу пре-

ко државне границе — да би у Крагујевцу покушао да организује свој живот; али, после првог детета вратили су се у дом из кога се својевољно удалио. После многих невоља везаних за Први светски рат Мојсило је на Јавору 1. јула 1921. убијен истовремено са још седам сељака ухваћених од одметничке банде качака Јусуфа Мехонића и Хусеина Бошковића. То је био други случај убиства у релативно кратком року, јер је Мојсилов деда Спасоје убијен у својој кући из пушке 1877. године и да за то нису одговарали насилници, као што ни злочинце са Јавора није стигла одговарајућа казна.

Јован, син Спасојев, рођен 1837, венчао се са Станисавом, рођеном Чуљин, 4. априла 1861, а умро 21. децембра 1915. Станисава је рођена 21. новембра 1840, а умрла је 17. марта 1903. Имали су синове: МЛАЂЕНА (рођен 2. маја 1863, а умро 18. новембра 1944) и МИЛЕНКА. Млађенови су синови: ЗДРАВКО, НИКОДИН и СЛОБОДАН. Други син Миленко (рођен 1887) ожењен је са Стаменком (кћерком Луке Драгутиновића из Лепојевића; умрла 5. децембра 1958) умро је 1960. године. У младости је радио као најамни радник код Борисављевића на Златару и на изградњи пута преко Јавора — од Ивањице према Сјеници. У 1912. години пријавио се као устаник и узео пушку на Јавору. Учествовао је у свим ратовима до ослобођења и дуго година био кмет буковички. Имао је четири сина: ЉУБА, ТИХОМИРА, ДРАГОЉУБА и МИЛОЈКА. Јован и Станисава су имали кћер ЈОКУ, која се удала за Вељка Ћетенковића из Смиљевца (општина Ивањица).

Трећи син Спасојев, Васо, није се женио, па нема потомака.

Први син Спасојев из брака са Милицом, Тадија, рођен је 16. јануара 1860, а умро 4. јула 1888. Био је ожењен са Нером, рођеном Ђеђић. Она је рођена 3. новембра 1861, а умрла је 26. марта 1891. Остали су сиротани: ВЛАЈКО (рођен 17. маја 1886, а умро 16. марта 1914), МАНОЈЛЕ (рођен 27. априла 1888, а умро 21. новембра 1915) и кћер СМИЉА.

Влајко је био ожењен са Тијаном, рођеном Пауновић, и са њом је имао синове РАДОЈА и ТАДИЈУ и кћер НЕРАНЦУ.

Манојле се није женио, умро је, као војник, на Крфу.

До завршетка Другог светског рата у чачанском крају није било досељених потомака „Старог Дилпаре“, а после 1945. године долази до релативно брзог досељавања, тако да се сада највећи број његових потомака налази у самом Чачку и Мојсињу. Само на чачанском и мојсињском гробљу сахрањено је пет потомака тог претка.

ТРИ СТАРОВЛАШКА РОДОСЛОВА

Живих је сада у Чачку и Мојсињу више од 45 потомака у 14 породица.

Потомци Петра и Данице живе углавном у селу Вилуши и Чачку. То је врло бројна фамилија, а потомци Вукосављеви живе делимично у Новој Вароши, делимично још у Буковику, док је једна породица одсељена задњих година у сјенички крај.

Напуштање старог краја и пресељавање дубље у Србију, посебно у Чачак, није нимало неважно питање, нити се може на њега слабо одговорити. Сваки појединац и свака породица посебно имају своје разлоге за то. Обим и суштина овог излагања не допушта да се тај проблем анализира, па остаје новим истраживачима да се позабаве питањем постављеним још седамдесетих година XIX века, а то је селити се или остати тамо „где је семе клицу заметнуло“.

НОВКОВИЋИ

По породичном предању Новковићи потичу од мајке Танасије, досељене у Лепојевиће из Страњана. После смрти мужа у селу Рогани код Подгорице у Црној Гори, са малолетним сином ТАНАСИЈЕМ, доселила се пре јаворског рата 1876. године и настанила се у насељу Корићанаца; славили су Андријевдан. Муж јој је убијен од Турака, и то је био разлог да се одлучи на сеобу. Живела је са сином на Кучевића имању као чипчија.¹⁷

Танасије се оженио од Аничића из Дебеље. Супруга му је била Мара. Имали су три сина: ЉУБА, МАТИЈА и МИЛА.

Како је досељавање Танасија и његове мајке било релативно касније од суседа међу којима су живели, називали су их Новљацима и тако је формирано данашње породично име.

Љубо је рођен око 1870. Женио се два пута. Прва супруга му је била Јована, рођена Драгутиновић из Корићанаца. Родили су два сина и једну кћер. Синови су АЛЕКСА и ВЛАДИСЛАВ, а кћер је СОКА.

Сока је била удата за Рада Радишића из Божећића. Она је мајка истакнутог првоборца из 1941. године студента Милорада Радишића.

Јована се прва почела бавити обавештајним радом за потребе царинарнице на Јавору. Држала је три овце, сваког пазарног дана гонила их у варошице, али их никада не би продала. То јој је било покриће за одлазак из села, а уствари је преносила обавештења, по-

руке, писма и слично. Иначе, њихова кућа је била веома близу тадашње државне границе.

Друга Љубова жена је Даринка, рођена Петричевић из Тисовице. Имали су само кћер ГИНУ, удату за једног Вукосављевића из Лепојевића.

Љубо је умро 1943. године. Сахрањен је у Лепојевићима.

После смрти првог именованог претка, Новковићи су протерани у „Лакац“ (Јазац) код Чачка, одакле су се, касније, без дозволе, вратили. Нису упамћени подаци о времену тог новог доласка у Лепојевиће.

Владислав је рођен за време боравка породице у Ласцу 1900. Завршио је основну школу 1916. или 1917. године. Заједно са Милом Новковићем и Новицом Непојевићем, за време аустријске окупације одметнуо се у шуму; били су недоступни окупаторским властима све до краја окупације. Оженио се 1921. или 1922. године са Анком рођеном Татовић из Тисовице. Њихови су синови: МАТИЈА и ПЕТАР (обојица живе у Чачку), ТОМИСЛАВ и ВОЈИН (сада живе у Лепојевићима) и СИМЕУН (живи у Крагујевцу). Њихова кћер је ЈОВАНКА, удата Каличанин (живи у Чачку).

Томислав се бави пољопривредом, Војин је такође пољопривредник, али истовремено и продавац запослен у друштвеном сектору у Лепојевићима. Матија је остварио право на пензију као квалификовани електричар, а Петар је дипломирани правник. Симеун је инжењер машинства. Сестра Јованка је запослена у индустрији пива „Овчар“ у Чачку.

Владислав је служио војску око 1920. године, по чину је био наредник. Између два рата је обрађивао земљу у Лепојевићима. Од првих организованих акција 1941. године учествовао је у њима као покретач и изричито се опредељивао противу међусобног сукоба четника и партизана. Убијен је 20. јануара 1942. од стране самозваног војводе Божицара Ђосовића. Заједно са Владиславом, убијен је код школе у Лепојевићима угледни мештанин Радосав Непојевић, а у Дубници Петар Поповић (Симанић).

Алекса је завршио основну школу у Буковику или Штиткову. Био је стипендиста владе краљевине Србије, па је завршио студије у Француској. После Првог светског рата радио је као адвокат у Новом Пазару, потом као директор државног добра „Беле“ и, најзад, као шеф државне контроле за Србију. У току Другог светског рата живео је у Ваљеву. Умро је у Београду 1946. године. Имао је

сина који се од 1950—52. године налази у Немачкој и кћер — стоматолога у Београду.

Матија, син Танасијев, учио је основну школу у Штиткову, па је касније био и учитељ у тој школи 1890—92. Ожењен је са Олгом, са којом је имао кћер (сада у Београду).

Миле, син Танасијев, рођен је 1872. године у Лепојевићима. Не зна се да ли је учио неку школу, а говорио је за себе да је самоук. Запажено је његово учешће у организованом националном раду пред ослобођење 1912. године. Постоје поверљива документа о раду који је обављао за српску владу на широком подручју Санџака. Јеврем Чакаревић, учитељ из Ужица, 1931. године објавио је народну песму „Бој на Сјеници и заузеће Пријепоља, Пљеваља и Нове Вароши“. Занимљиви су стихови у којима се говори о разговору троте Милана Ђурића и Мила Новковића:

„Ти, пролазиш кроз Санџака Миле,
До Пљеваља и до Пријепоља,
До Сјенице и Новог Пазара,
Те проносиш књиге шаровите,
И још друге од потребе ствари;
Кажи право, тако био здраво,
А како је тамо по Санџаку?“¹⁸

Истраживач др Матија Мурко забележио је да је Миле знао и уз гусле певао песму о бици на Плевни 1878. године и да је имао нешто књига („пјесмарица“).¹⁹ Даље бележи да је добио пензију 1931, када му је признат стаж од 29 година и то у суми од 1.500 динара. Умро је у пролеће 1944.

Забележио је Вукоман Шалипуровић да су „сиромашне чивчије Миле и Љубомир Новковићи подигли 1870. године скромну кућу брвнару што се одржала све до данас“. Такође је забележио податак да је после 1912. године „кућа аге Кучевића припала Милу Новковићу“, па је дао да се изнад врата упише „бела вила Новковића Мила“.²⁰ Ова кућа је подигнута 1878/1879. године.

Миле се женио два пута. Прва му је супруга била Достана, рођена Обућина, рођака „Рада из вртаче“. Они су имали синове: ВЕЛИМИРА и ВОЈИСЛАВА, као и кћер РОСУ.

Роса је била удата за Благоја Дилпарића из Буковика.

Велимир је био на школовању у Француској, а по повратку у земљу радио је у царинској служби, прво у Скопљу, после у Бео-

граду. Супруга му је била Милена, кћерка проте Чеда Чакаревића из Штиткова. Имали су сина БРАНКА и три кћери. Сви су живели у Београду.

Војислав, син Милов и Достанин, живи као пољопривредник у Лепојевићима. За своју породицу саградио је кућу 1946. године.

Са другом супругом Милевом, рођеном Вучковић из Бачија (општина Сјеница), Миле је имао сина МИЛОМИРА и кћери ОЛГУ и МАРУ.

Миломир са породицом и сада живи у „вили“, а обе сестре су му удате.

У време прикупљања ових података све четири породице Новковића имале су у кући електричне инсталације, а Војислав је у своју кућу био увео воду.

Новковићи и данас помињу да су њихови преци били чипчије код Нуха Кучевића из Бијелог Поља. После спроведене аграрне реформе Нуховићи су се одселили у Бијело Поље, где и сада има њихових потомака. За време Другог светског рата потомци Кучевића се нису појављивали са било каквим захтевима, а таквих случајева било је и у другим местима. Пошто аграрном реформом није од Кучевића одузето све имање, то је њихов преостали део откупио Владислав.

На имању где су живели стари Новковићи пре њих су били насељени Славковићи. Последњи је био Мићо. Имао је само кћери, па су се оне удале и земља је остала без радника. Новковићи су се на тој земљи населили и задржали до данашњих дана.

НАПОМЕНЕ

1. Мемоари Милана Борисављевића, рукопис у Историјском архиву у Титовом Ужицу.
2. Ово је осведочено и на његовом споменику, који се налази код цркве у Буковику.
3. „Петар Борисављевић и одбрана Јавора 1876. године“, „Изворник“, грађа Међуопштинског историјског архива, 5, приредио: Љубомир Марковић, Чачак, 1988, стр. 55—65.
4. Као под 1.
5. Споменик Обрадовићима на Чачанском гробљу и казивања Паулине Обрадовић аутору.
6. Као под 1.
7. Др Павле Радусиновић, „Насеља старе Црне Горе“, општи део, САНУ, Београд, 1985, стр. 100.
- 7а. Мига Петровић, „Ратне белешке“, Чачак, 1955, стр. 259.
8. Исто.
9. Казивања Владимирке Дилпарић.
10. Казивања Милоја Дилпарића и Владимир Дилпарић аутору.
11. Новак Живковић, „Ужички немири“, Титово Ужице, 1979, стр. 26; група аутора, „Ивањица“, хроника моравичког краја, Београд—Ивањица, 1972, стр. 22.
12. Фотокопију документа уступио ми је Новак Живковић из Београда.
13. Казивања Милоја Дилпарића, забележио аутор овог рада.
14. Новак Живковић, „Гранични сукоби у Старом Влаху 1875. године“, Зборник радова Народног музеја, Чачак, 1979, стр. 293, и матичне књиге цркве у Трнави (1877).
15. Казивања Милоја Дилпарића аутору.
16. Као под 1.
- 16а. Домовник — у Историјском архиву у Титовом Ужицу.
17. Казивања Матије Новковића, пензионера из Чачка, аутору.
18. „Српске народне пјесме и шаљиви пријчеви“, скупио и издао Јеврем Чакаревић, Ужице, 1931.
19. Матија Мурко, професор Карловог универзитета, путовао је кроз овај крај 1931. године.
20. Овај податак публиковао је Вукоман Шалипуровић у свом делу „Прилози за историју грабевинарства у Средњем Полимљу у XIX веку“, Београд, 1979.

TROIS ARBRES GÉNÉALOGIQUES DANS LA RÉGION DE STARI VLAH

En s'employant pour l'enregistrement de la tradition sur la base des déclarations des personnes à la mémoire la plus longue et pour la constitution des arbres généalogiques des familles (de toutes les familles!), l'auteur du présent texte montre comment cela pourrait être fait. Il a illustré ce procédé en établissant l'arbre généalogique de trois grandes familles de la région de Stari Vlah, résidant dans le village de Bukovik, à proximité de Nova Varoš. A cet effet il a utilisé divers documents: anagraphes de l'église, épitaphes figurant sur les pierres tombales, actes de l'état civil, mais aussi témoignages des descendants.

C'est ainsi qu'il a établi les arbres généalogiques de la famille des Borisavljević (la branche d'où descendent les Romanović et les Obradović), de celle des Dilparić et de celle des Novković. En même temps, l'auteur du présent texte retrace la dispersion de leurs membres et décrit le destin de certains d'entre eux.

Siniša Dilparić